

In het mei-nummer van dit blad gaf Vakblad-redaktrice José van den Berg u een beeld van de belangrijkste punten uit de nota 'Verder na de basisschool'. Deze nota is de voorbereiding van een wet voor een nieuw stelsel van vervolgonderwijs. In de nota komen zowel inhoud als opzet van het onderwijs na de basisschool aan de orde. In het artikel werden drie voorlopige reacties weergegeven. In die reacties werd ervoor gepleit, te onderzoeken of huishoudkunde geen eigen leergebied binnen het nieuwe voortgezet onderwijs moet vormen. Inmiddels heeft ook de Vereniging voor Huishoudkunde in Nederland (VHN) op de nota gereageerd. Hieronder aandacht voor deze reactie.

Huishoudkunde in het voortgezet onderwijs (2)

M. P. MAZELAND

In een brief aan de minister van Onderwijs en Wetenschappen (bij het schrijven van deze bijdrage drs. W. Deetman) heeft de Vereniging voor Huishoudkunde in Nederland (VHN) uiteengezet, waarom huishoudkunde in het nieuwe voortgezet basisonderwijs een *andere plaats* verdient dan nu voorzien. De VHN deelt een aantal van de uitgangspunten, die in de nota gehanteerd worden, maar verbindt daar andere konklusies aan.

De hoofddocenten huishoudkunde van de Nieuwe lerarenopleidingen (NLO's) hebben een soortgelijke reactie aan de minister gestuurd.

Huishoudkundigen zijn dus volop in de slag voor het behoud, en de uitbouw van hun vak in het onderwijs.

VHN in actie

Door het bestuur van de VHN is een stuurgroep (werkgroep) ingesteld die tot taak heeft namens de VHN een standpunt te formuleren en uit te dragen over de positie van het vak huishoudkunde in het voortgezet basisonderwijs. Uitgangspunt daarbij is, dat deze nieuwe opzet van het voortgezet onderwijs nog deze eeuw in de voorgestelde opzet zal worden ingevoerd.

Het feit, dat het vak huishoudkunde in de huidige nota expliciet wordt genoemd, terwijl het vak vorig jaar nog met opheffing werd bedreigd, lijkt terug te voeren op een succesvolle actie, die de VHN in 1981 voerde. Onder het

motto 'Red huishoudkunde' werd toen, met steun van tal van maatschappelijke organisaties, en niet te vergeten bijna 20.000 handtekeningen van bezorgde huishoudkundigen en anderen, actie gevoerd voor behoud van het vak op de lessentabel, en opname van 'Huishoudkunde - algemeen vormend' naast de beroepsvoorbereidende component van het vak. (Huishoudkunde voor iedereen!) Die actie is voor een groot deel geslaagd. Vandaar dat door de VHN nu voor een vergelijkbare opzet is gekozen.

Mogelijkheden

De nota waar het nu om gaat ('Verder na de basisschool') dient als discussienota. Het ministerie gaat aan de hand van de reacties erop bekijken, wat er aan zou moeten worden bijgesteld.

Op 26 mei j.l. werd door eerdergenoemde stuurgroep een 'aktievergadering' belegd voor de leden van de sectie onderwijs van de VHN, met als doel tot een standpuntbepaling van de VHN te komen. Drie inleiders gaven tijdens de vergadering een toelichting op de nota, en de mogelijkheden voor huishoudkunde: *Bob van der Velde* sprak over de criteria die in de nota gehanteerd zijn om tot de *indeling in oriëntaties* te komen; *Gerda Casimir* zette nog eens uiteen, *welke inhoud* een huishoudkundig leergebied zal moeten omvatten, en *Henriëtte Bosch* gaf een overzicht van de *verschillende mogelijkheden* die huishoudkunde als

vak binnen het nieuwe voortgezet onderwijs heeft.

Uit deze inleidingen bleek, dat de nota op zich veel zinnige opmerkingen over huishoudkunde bevat, en aandacht schenkt aan huishoudelijke vaardigheden, maar dat daar in de uitwerking *te weinig* van terug te vinden is.

In de nota is huishoudkunde ingedeeld in de *oriëntatie op techniek, ambacht en huishouden*. Die oriëntatie is gericht op de verwerving van kennis, inzicht, houdingen en vaardigheden met betrekking tot de ontwikkeling en toepassing van technologie en techniek in onze samenleving, en de gevolgen daarvan. Daartoe worden ook gerekend de basisvaardigheden, nodig voor het adekwaat functioneren in het alledaagse leven, en kennis, vaardigheden en houdingen in de sfeer van het huishouden. Deze indeling doet niet zonder meer recht aan dat wat huishoudkunde te bieden heeft. Binnen deze oriëntatie zou daarvoor een waarborg ingebouwd moeten worden om huishoudkunde niet aan de techniek ten onder te laten gaan. Immers, bij huishoudkunde gaat het om heel wat meer dan het verwerven van een aantal technische vaardigheden! Andere mogelijkheden voor huishoudkunde lijken: indelen bij de oriëntatie op *mens en maatschappelijke verhoudingen*, of het instellen van een *nieuwe oriëntatie, gericht op de privé-sfeer*. Daarnaast zou nog bepleit kunnen worden om huishoudkunde in *alle oriëntaties* aan bod te laten komen.

Eerstgenoemde mogelijkheid heeft als bezwaar, dat er – in tegenstelling tot de technische oriëntatie – te weinig rekening wordt gehouden met het aanleren van psycho-motorische vaardigheden (de doe-dingen). De laatstgenoemde mogelijkheid heeft als bezwaar, dat huishoudkunde als vak zeer versnipperd raakt, en dat de invulling ervan teveel afhankelijk wordt van de omstandigheden per school. Tijdens de aktievergadering spitste de discussie zich dan ook toe op de voorkeur voor het *uitbouwen* van huishoudkunde binnen de oriëntatie op techniek, ambacht en huishouden, en, als alternatief, op een (eigen) *oriëntatie gericht op de privé-sfeer*. (Gezien de negatieve klank van het woord 'verzorging' werd dit begrip als aanduiding van zo'n oriëntatie angstvallig vermeden.)

Tussen de 30 aanwezigen ontspon zich met

Vakblad voor Huishoudkunde 3(3) augustus 1982

name een discussie over de vraag, wat de beste strategie voor het behoud van de inhoud van huishoudkunde zou zijn. Uiteindelijk bleek de grote meerderheid van de aanwezigen voor het bepleiten van een 'eigen' oriëntatie.

Reaktie

Aan de hand van deze discussie heeft de VHN aan de minister van Onderwijs en Wetenschappen een reaktie gestuurd.

Daarin wordt uiteengezet, wat het belang is van huishoudkundeonderwijs aan 12- tot 16-jarigen (de leeftijdsgroep waar het in de nota om gaat). Het is een leerplichtige groep, op een leeftijd waarop mensen beginnen na te denken over zichzelf en de wereld om hen heen. Konkreet betekent dit dat binnen huishoudkunde aandacht besteed kan worden aan onderwerpen als het omgaan met geld; het kennen en gebruiken van de rechten van de konsument; het uitvoeren van (eenvoudige) huishoudelijke handelingen (b.v. maaltijdbereiden); het uitvoeren van kleine reparaties; het doen van de was; het indelen van een kamer; het kunnen omgaan met huishoudelijke en hobby-apparaat; besef van begrippen als veiligheid en zorg voor het milieu. Dat zijn onderwerpen waarbij inzicht in behoeften, en de afstemming van middelen en behoeften naar voren komen.

Verder wordt in de reaktie van de VHN benadrukt, dat in de nota zelf veel argumenten aangedragen worden, die pleiten voor een eigen plaats voor huishoudkunde: het toerusten van leerlingen voor het dagelijks leven, het aanleren van zelfredzaamheid; het kunnen kiezen, zowel in het dagelijks leven als met betrekking tot de latere beroepsvorming; het laten aansluiten van het onderwijs bij de maatschappelijke ontwikkelingen, waaronder de emancipatie-beweging; de economische en technologische ontwikkelingen.

Op grond hiervan pleit de VHN dan ook voor een aparte oriëntatie, gericht op het toerusten van de leerlingen voor het functioneren in het dagelijks leven; een oriëntatie waarin huishoudkunde een belangrijke plaats inneemt. Inmiddels heeft de VHN aan meer dan 70 organisatie gevraagd het standpunt van de VHN te ondersteunen. Over die reakties hopen wij u in het volgend nummer te kunnen berichten.

Groningen: Red huishoudkunde

Dat de VHN niet alleen staat in haar opvattingen bleek al tijdens een studiedag, die op 11 juni j.l. in Groningen werd gehouden. De dag droeg als titel 'Red huishoudkunde' en was georganiseerd door een initiatiefgroep van 28 mensen uit het noorden. Medewerking van de onderwijsinspectie maakte het mogelijk, dat 150 docenten huishoudkunde uit Groningen en Drenthe er aan deelnamen.

De ochtend stond in het teken van de problematiek van *fusies van LBO-scholen*. *Arijen Bakker* van het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS) sprak over de problemen op bestuurlijk en organisatorisch vlak. *Inger Steinmetz* (docente huishoudkunde) sprak – uit eigen ervaring – over de positie van huishoudkunde bij fusies. Tijdens de discussie over dit onderwerp bleek al, dat de aanwezigen huishoudkunde niet van de lessentabellen willen laten verdwijnen.

's Middags stond de *nota over het voortgezet basisonderwijs* op het programma. De inleiding en stellingen van *Misja Heinink* (Rijks-

universiteit Groningen) zorgden voor een levendige discussie. Naar de mening van Heinink moet huishoudkunde een eigen 'vakopvatting' ontwikkelen, en laten zien wat het vak meer kan dan kook-onderwijs, om zo positie en status van het vak in het voortgezet basisonderwijs te verbeteren. De zaal constateerde, dat die vakopvatting er wel is, maar dat het (kennelijk) moeilijk is die aan anderen over te brengen. Of misschien zou je beter kunnen zeggen: we hebben te lang niet de noodzaak gevoeld die vakopvatting, de inhoud van huishoudkunde, aan anderen over te brengen. Eensgezind werd er voor gepleit huishoudkunde als vak in het voortgezet onderwijs met een eigen inhoud te bewaren en het aantal uren op te voeren. En, zoals een van de aanwezigen opmerkte, de opkomst alleen al is een bewijs dat huishoudkunde niet opgegeven moet worden. Dat werd nog eens gesymboliseerd door het zinkend schip, dat de deelnemers als dreigend lot de hele dag op een groot scherm voor ogen was gehouden, en dat zich tijdens de slotwoorden van mede-organisator *Ad Verdult* weer op de golven oprichtte!

Boekbesprekingen

Y. G. M. BEEREPoot-SANGEN. 1981. Warenkennis deel 2. Culemborg, Stam/Robijns (Educaboek) B.V. 228 pp. ISBN 90 11 71011 8. f37,50.

De serie warenkennis van de uitgeverij Educaboek bestaat uit drie delen en is geschreven voor het Middelbaar Beroeps Onderwijs, in het bijzonder de Middelbare Ondernemerscholen (MOO). Het conceptleerplan warenkennis MOO omvat voor het tweede jaar: inleiding in de organische chemie, energiebronnen, aardolie en -producten, spijsvetten en -oliën, koolhydraten, alcoholische dranken, hout, mikro-organismen en schoonheidsmiddelen. Deel 2 van de serie warenkennis sluit daar zeer goed op aan; de bovengenoemde onderwerpen worden ieder in een apart hoofdstuk behandeld.

De opzet van deel 2 is dat eerst een *theoretische* ondergrond wordt gegeven en daarop aansluitend de *praktische* warenkennis. Dit gebeurt zodanig, dat de geleerde begrippen uit de natuurwetenschappen worden gebruikt om de eigenschappen, toepassingen en fabrikagemethoden van een groot aantal grondstoffen, hulpstoffen en producten te verklaren. Toch kunnen er ten aanzien van de inhoud wel

de nodige opmerkingen worden gemaakt:

– de tekst is hier en daar verwarrend, wisselend van stijl of vertelt in feite twee keer hetzelfde (b.v. het denatureren van alcohol op pag. 49 en 50).

– in de tekst worden tal van namen gebruikt die niet gangbaar zijn. Het vervangen van triviaalnamen door wetenschappelijke namen is nog steeds een punt van discussie, maar wanneer het namen zijn die wij dagelijks gebruiken, lijkt het mij niet zinvol deze door andere te vervangen. Voorbeelden zijn: ethaanzuur voor azijnzuur, methaanzuur voor mierzuur, sacchariden voor koolhydraten, methanal voor formaldehyde, natriummethano(l)aat voor natriumacetaat, enz.

Het meest *ergelijke* van deze uitgave zijn de *figuren*. De molekuulmodellen zijn veelal in een energetisch ongunstige positie gefotografeerd. In hoeverre mag men de werkelijkheid geweld aan doen om studenten iets te illustreren? In dit geval kan het gemakkelijker anders. Sommige figuren zijn onnodig bijvoorbeeld fig. 6.3 op pag. 202 blauwe en witte druiven, of zijn zeer onduidelijk zoals fig. 7.5 houtsoorten en hun toepassingen en fig. 7.8 triplex. Wellicht is het een goed idee om producenten waarvoor in dit boek